

Srovnání rozhodování o výživném v zahraničí se stavem v ČR - přednáška ze semináře

Setrvalým problémem opatrovnického soudnictví je výživné, proto jsem na seminář v Poslanecké sněmovně připravil srovnání rozhodování o výživném v zahraničí se stavem v České republice. **Rozdíl je to tak obrovský, že by to vydalo na samostatný seminář.** Protože to však není jediný problém opatrovnického soudnictví, musel jsem přednášku zkrátit, aby se ke slovu dostali i další přednášející.

Využil jsem účasti zástupců několika slovenských organizací, abych zjistil, jaký efekt má zabavování řidičských průkazů neplatičům výživného. Odpověď byla celkem stručná: „*Hej, máme to v zákone, ale moc sa o tom nehovorí.*“ Jinak řečeno, kdyby to mělo nějaký významný efekt, tak by se o tom psalo s palcovými titulky v každých novinách.

Na konci přednášky byla poměrně živá diskuse o nerovnováze práv oprávněného a povinného, na kterou otcovští aktivisté už řadu let marně upozorňují. Pokud na straně povinného nastane změna poměrů zakládající novou úpravu výživného (např. přijde o práci), reálně žádá soudní stolice o věci nerozhodne do 4 měsíců (znak trestného činu zanedbání povinné výživy) a mnohdy to trvá i dva roky. Diskutující sborově potvrdili, že předběžná opáření na snížení výživného do nového rozhodnutí jsou soudními stolicemi **systematicky zamítána**.

Byť povinný postupuje jedinou možnou legální cestou podáním návrhu na snížení výživného, po celou dobu řízení není nijak chráněn před exekucí a trestní šikanou oprávněného!

V dané situaci lze poradit pouze jediné.

Platit výživné podle svých aktuálních možností.

Pravděpodobnost, že narazíte na mstivou soudní stolici je sice vysoká, ale odsouzení za naplnění výživného se nejspíše vyhnete. Pomoci by mohl judikát „[Dvě stovky musí stačit](#)“. Bohužel se však nevyhnete případné exekuci. Zde se do diskuse zapojila nejmenovaná advokátka ze **sítě poraden Střídavky** a před tímto postupem důrazně varovala s tím, že povinný by si měl peníze na výživné raději půjčit, aby se nedostal do těchto problémů. Protože se však spotřebované výživné nevrací, je tedy úplně jedno, zda se povinný na několik let zadluží a bude splácet úroky z půjčky nebo zaplatí případné náklady exekuce. **V obou případech je výsledkem ekonomická likvidace povinného, jen s tím rozdílem, že v případě půjčky na výživné jde o dobrovolnou sebelikvidaci.** A za tak „vzácnou“ radu ještě otec advokátce zaplatí nemalý honorář. Jaký je tedy rozdíl mezi advokátkami, které obvykle zastupují matky a advokátkami Střídavky? **Naprosto žádný! V obou případech jde o rozvodový průmysl, který parazituje na neštěstí dětí.**

Další možností je také požádat o odklad vykonatelnosti posledního rozhodnutí o výživném do doby nové úpravy, z výše uvedených důvodů (hrozba exekuce či trestního stíhání), které by měly fatální dopad na povinného a ještě více by se tím snížila jeho schopnost podílet se na

výživě dítěte v budoucnu. Už jsem to také zkoušel, ale dopadlo to stejně jako s předběžnými opatřeními (tedy zamítnuto). Ale třeba budete mít štěstí na lepší soudní stolicí.

Do diskuse se také zapojil člověk, kterého vůbec neznám, přesto naprosto přesně popisoval můj osobní problém s holomkem studujícím na vysoké škole. Nejprve jsem si myslel, že jde o nějakou provokaci, ale záhy se ukázalo, že jde jen o shodu avšak **nikoliv náhodnou**. Vysoké školy nesmějí dávat rodičům žádné informace, byť jsou plátcí výživného a **holomci tuto nerovnost práv hojně zneužívají proti svým rodičům**. Prosím neznámého otce, aby mě kontaktoval. Ve dvou se to lépe táhne a na ty naše holomky si společně „posvítíme“.

Řada lidí se nemohla účastnit semináře, proto přednášku o výživném zveřejňuji v písemné podobě v nezkrácené verzi.

Srovnání rozhodování o výživném v zahraničí se stavem v České republice

Výživné je téma, které vzbuzuje velké emoce, jednak protože jde o peníze a ještě navíc pro děti. Pokud se však bavíme o výživném jako o „zákonné povinnosti“ a žijeme v právním státě, pak **výživnému nelze dávat jiné rozměry, než ty, které jsou upraveny nějakými pravidly, která platí pro všechny bez rozdílu.**

Připravil jsem krátkou exkurzi, jak je výživné vyměřováno v Rakousku, Německu, ve Francii a porovnáme to s pravidly vyměřování výživného u nás. V souvislosti s vyměřováním výživného se často mluví o tabulkách. To je však zavádějící označení, protože samotná tabulka je bez prováděcího předpisu bezcenná a výpočet by mohl vést k absurdním výsledkům.

I v zahraničí o výživném rozhodují soudy. Měl jsem možnost mluvit s jedním německým rodinným soudcem a ptal jsem se, zda se může odchýlit od tabulek. Mojí otázku zjevně nechápal, ačkoliv byla přeložena profesionální překladatelkou. Důvod je pro násinec neuvěřitelný, stejně jako byla pro německého soudce nepochopitelná moje otázka. V Německu a Rakousku vydávají prováděcí předpisy k vyměřování výživného soudy na úrovni našeho Nejvyššího soudu. **Jde tak v podstatě o judikát, tedy sjednocující stanovisko pro rozhodování soudů o výživném.** Soudce se sice může odchýlit od tabulek, ale musel by to hodně dobře odůvodnit, jinak by takové rozhodnutí nikdy neuspělo u odvolacího soudu.

Rakouské tabulky výživného

Ty zde již byly zveřejněny v době, když se bývalá ministryně zlovůle Kovářová snažila zavést tento model výpočtu výživného. Použitý materiál je několik let starý, ale protože nemůžeme srovnávat čísla (Eura) a jde jen o způsob výpočtu, tak to nevadí.

Základem pro výpočet výživného je analýza nákladů dítěte provedená rakouským centrálním statistickým úřadem. **Soudy se tak příliš neohlíží na konkrétní poměry dítěte, o němž rozhodují.** Tato myšlenka má potom odraz ve stanovení částek obvyklého výživného. Za

nemravné je zpravidla považováno výživné, které tvoří 2,5 – 3 násobek obvyklého výživného. Jde tedy o jakýsi strop výživného.

V materiálu, který zde prezentovalo Ministerstvo zlovůle, se uvádí, že se v Rakousku používá výkonnostní zásada povinného rodiče – je brán v potaz jeho potencionální, nikoliv reálný příjem. Při správném překladu však jde o princip - vzdání se zaměstnání odpovídající vzdělání povinného, což je něco jiného. Nevím, jaké jsou v Rakousku poměry na trhu práce, ale u nás jsou vysokoškolsky vzdělaní lidé často rádi, když seženou alespoň práci „s koštětem“. Navíc pokud by soud někoho nutil vykonávat práci, kterou si sám svobodně nevybral, **odporovalo by to hned několika mezinárodním úmluvám o lidských právech** ([Nejsme otroky svých dětí](#))

Výživné se v Rakousku stanovuje z **čistého** příjmu, tedy po odpočtu daně z příjmů a sociálního pojištění. Do příjmu se nezapočítává 13. a 14. plat! (U nás je snaha do příjmu započítat i náhrady při služebních cestách.) Od čistého příjmu se však ještě odečte existenční minimum povinného, „**které povinnému zajistí udržení svých duševních a fyzických sil**“.

V tabulce jsou sice uvedena procenta z příjmu, ale jak již bylo na začátku řečeno, **vychází se z obvyklých životních potřeb dítěte** (druhý sloupec) a je stanovena i horní hranice výživného (třetí sloupec).

Prováděcí předpis dále upravuje, jak se počítá výživné pro více dětí. Zde může nastat situace, kdy příjem povinného po odečtu životního minima nepostačuje na úhradu výživného. **V tomto případě se všem oprávněným výživné poměrně sníží.**

Na rakouských tabulkách lze pochválit, že jsou brány v potaz obvyklé náklady dětí. Český statistický úřad provedl analýzu nákladů na děti někdy v roce 2006 a byla podkladem pro návrh zákona o náhradním výživném ([Návrh zákona o náhradním výživném](#)). V diskusi o mém návrhu Zákona o výživném jsme dospěli k závěru, že **drtivá většina dětí se rozvodem stane sociálně potřebnými**. Na to stát nemá peníze, proto se raději analýza nákladů na děti neprovádí a skrze výživné jsou finančně likvidováni rodiče (zde převážně otcové). Pro zdatného ekonoma by však jistě nebyl problém náklady přepočítat na současnou dobu, kdy stejným způsobem každý rok aktualizují tabulky výživného i v Rakousku.

Co je však na rakouských tabulkách nelogické, že částka obvyklých nákladů na dítě je stejná jako výživné stanovené povinnému, **příčemž na těchto nákladech by se měli podílet oba rodiče.**

[Rakouské tabulky výživného](#)

Německé tabulky výživného

Německé tabulky na rozdíl od rakouských nemají procentní sazby, ale pevné částky podle věku dítěte a příjmu povinného.

V německých tabulkách se o žádné potencionálním příjmu povinného nehovoří a výživné se vyměřuje z **čistého** příjmu povinného. Stejně jako v případě rakouských tabulek se od čistého příjmu odečítají náklady spojené s výkonem zaměstnání (např. náklady na dopravu do zaměstnání). Od čistého příjmu se ale také odpočítávají dluhy (např. hypotéka na bydlení).

Stejně tak se od čistého příjmu odečítá i existenční minimum povinného. To je navíc rozděleno do dvou kategorií, podle toho, zda je výživné určeno pro nezletilé či zletilé dítě. V případě zletilého dítěte je částka existenčního minima povinného větší a je tím vyjádřen fakt, že zletilé dítě se již může alespoň částečně (např. brigádami) podílet na svých životních nákladech a není třeba mu poskytovat zvýšenou ochranu práva na výživné jako v případě nezletilého dítěte.

Tabulky jsou spočítány i pro větší počet dětí než dvě (tabulky jsou na konci). Stejně jako u rakouských tabulek se výživné rozdělí poměrnou částí, pokud příjem povinného po odečtu všech odpočtů nepokrývá součet výživného na všechny děti.

Od začátku roku 2013 platí nové tabulky ([Německé tabulky výživného 2013 – Düsseldorfer Tabelle 2013](#)). Když jsem je porovnával se starými tabulkami, nejdříve jsem si myslel, že si ze mě němci dělají legraci. Obě tabulky jsou totiž naprosto stejné. Na rozdíl jsem narazil právě až v prováděcím předpisu, kde se zvýšily sazby existenčního minima povinného. To je pro našince téměř neuvěřitelné, ale je to naprosto logické. Životní náklady rostou, a **aby povinný mohl řádně plnit výživné, musí to být první řadě povinný, kdo musí mít zajištěné životní potřeby.**

[Německé tabulky výživného](#)

Francouzské tabulky výživného

Ve Francii vydalo tabulky výživného Ministerstvo spravedlnosti. Přestože nejde o judikaturu Nejvyššího soudu jako v případě Rakouska či Německa, případné odchylení od tabulek **musí soud spolehlivě odůvodnit**. Francouzské Ministerstvo spravedlnosti je tedy na rozdíl od našeho Ministerstva zlovůle justicí vnímáno jako autorita.

Francouzské Ministerstvo spravedlnosti vysvětluje, že zavedením tabulek výživného **sledovalo snadnější dohodu rodičů o výživném**. Na portálu veřejné správy je proto také online kalkulačka výživného. Právě na dohodu je kladen důraz a výživné nemusí být soudem upravováno. Výživné se stejně jako všude jinde platí v penězích, ale v případě zletilých může mít jakoukoliv jinou podobu.

Francouzské ministerstvo si nechalo udělat odbornou studii, podle které údajně **nemá smysl rozdělovat výživné podle věkových kategorií dětí**. Základem pro výpočet výživného jsou stejně jako v Rakousku obvyklé náklady na dítě.

Podkladem pro výpočet výživného je přiznání k dani z příjmů povinného. Spolu s podáním nového daňového přiznání se výživné obvykle aktualizuje. Výživné se vypočítává z čistého příjmu povinného, od kterého se stejně jako v Rakousku a Německu odečítá existenční minimum povinného. **K příjmu nového partnera se zásadně nepřihlíží, protože k dítěti z jiného manželství nemá vyživovací povinnost.**

Při výpočtu je uplatňována zásada rovnosti dětí. Pokud má povinný jedno dítě z předchozího manželství a jedno dítě v novém manželství, vychází se ze sazeb pro dvě děti.

Výživné se navíc ještě rozděluje podle rozsahu péče o dítě do třech kategorií.

Normal (odpovídá u nás nejčastějšímu styku dvakrát do měsíce)

Klasik (odpovídá u nás rozšířené péči)

Střídavá péče

Pokud povinný neplatí řádně výživné, může oprávněný požádat zaměstnavatele o strhávání výživného z platu. Pokud by zaměstnavatel výživné nestrhával, hrozí mu vysoká pokuta. **Zneužití tohoto práva se však trestá vysokou pokutou.**

Pokud je neplnění výživného dlouhodobější, pak výživné na povinném vymáhá finanční úřad. Z vymožené částky si však stát ponechá 10 %. **Náklady tedy nejdou k tíži povinného ale oprávněného.**

Za oblasti rodinného práva se za trestný čin považuje neoznámení bydliště oprávněnému. Pokud není známa adresa povinného a neplatí výživné, je oprávněnému vypláceno náhradní výživné.

[Francouzské tabulky výživného](#)

České tabulky výživného

V České republice nejsou žádná pravidla pro vyměrování výživného a rozhodování soudů o výživném výstižně charakterizuje scéna z pohádky Sůl nad zlato, kde pan král se svým komořím vaří lívanec.

Přiměřeně, přiměřeně!

Bývalá ministryně zlovůle Kovářová se snažila o zavedení jednotných pravidel určování výživného, ale u Nejvyššího soudu s tím neuspěla. Tabulky tedy vydalo Ministerstvo zlovůle, které z rakouských tabulek převzalo orientační procentní sazby **bez obvyklých nákladů na děti** a jako prováděcí předpis k tomu přidalo zaběhnuté postupy opatrovnické justice podle zákona o rodině, který vznikl za minulého režimu. **Výsledkem je tedy nepoužitelný bastard, zejména při výpočtu výživného pro více dětí.** O tabulkách výživného se začalo mluvit v rámci soudních řízení a postupně se tak dostaly až k Ústavnímu soudu.

III. ÚS 1303/11 ze dne 16.06.2011

Ústavní soud zásadně nepřezkoumává zákonnost soudních rozhodnutí, a tím spíše nemůže přezkoumávat soulad soudního rozhodnutí s metodickým pokynem Ministerstva spravedlnosti, **který ani není pro soud právně závazný.** O porušení ústavnosti by v této souvislosti mohlo být uvažováno, pokud by se soudní rozhodování zcela vymykalo běžným standardům, tedy pokud by vznikl značný (extrémní) rozdíl mezi soudem stanoveným a "tabulkovým" výživným, aniž by pro to existovaly věcné důvody.

Na místo sjednocení rozhodování soudů v otázce výživného a naplnění základních principů právního státu, tak Ústavní stolec tomuto principu (jednotným pravidlům určování výživného) zasadil smrtelnou ránu, kdy nálezy Ústavního stolce jsou pro všechny závazné.

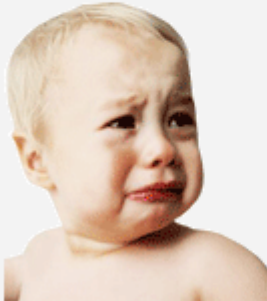
Před několika dny vydal Ústavní soud nález, kde odmítl stížnost otce, který má z necelých 10 000,- Kč platit výživné 6 500,- Kč tedy 65 % z příjmu. **Ani to podle Ústavního stolce není extrém.**

Stejně jako dopadlo vaření lívance v pohádce Sůl nad zlato, dopadá u nás i situace v oblasti výživného. Soudní stolice se zarputile brání zavedení jednotných pravidel výživného, problémy s výživným se jen kupí a celé společnosti přetékají přes hlavu.

Na místo stanovení jasných pravidel výpočtu výživného byly zpřísněny tresty u celosvětově raritního trestného činu zanedbání povinné výživy. Stát vynakládá desetinásobek průměrného výživného na věznění neplatičů výživného a potřebné děti nechává živořit. Jediným výsledkem byly přeplněné věznice pro společnost nijak nebezpečnými neplatiči výživného. Na místo stanovení jasných pravidel výpočtu výživného se přijímají další represivní opatření – zabavování řidičských průkazů, které se na Slovensku neosvědčilo.

Zločinci byli amnestováni a ve věznicích zůstalo nejméně 1 000 pro společnost nijak nebezpečných neplatičů výživného. Každý den věznění jednoho neplatiče výživného stojí daňové poplatníky 1 000 korun. To je měsíčně více jak desetinásobek průměrného výživného (2 749,- Kč), které se potřebnému dítěti nedostává. Od amnestie tak za věznění neplatičů výživného bylo ze státního rozpočtu vyhozeno

106 000 000

a potřebné děti nechává stát živořit.

Je snad věznění neplatičů výživného a živoření potřebných dětí zájmem této společnosti?

Abych jen nekritizoval, připravil jsem návrh Zákona o výživném, do kterého jsou zakomponovány prvky z Rakouských, Německých a Francouzských prováděcích předpisů k tabulkám výživného.

Navrhovaný zákon dává jasné mantily práva a klade důraz na dohodu rodičů. Komplikace kladené na oba (příčemž oba je zde opravdu důležité!) rodiče spojené s úředně stanoveným výživným by je měly přimět k rozumné dohodě ve prospěch dítěte.

Jestliže jsou dány mantinely práva, není potřeba, aby o výživném rozhodovaly soudní stolice. Jejich úkolem je případně posoudit, zda při provádění zákona o výživném nedošlo k porušení práva některého z účastníků závazkového vztahu. Těžiště provádění zákona se tímto zákonem přenáší na rodiče a státní správu. To přináší obrovské úspory státního rozpočtu, kdy řadový úředník státní správy sotva dosáhne na průměrnou mzdu v neziskové sféře, zatím co jen základní plat soudce bez dalších příplatků činí 3 násobek této mzdy.

Způsob stanovení výživného je obdobný jako u odvodů daně z příjmů (sociálního či zdravotního pojištění) a navazuje na roční vyúčtování příjmu rodičů. Tím je výživné každý rok automaticky aktualizováno a při změně poměrů (příjmu rodiče) tak není potřeba se složitě roky domáhat nové úpravy výživného. Pokud by bylo vládou naplněno slibované jednotné inkasní místo, vše by bylo ještě mnohem jednodušší.

Výpočet výživného je na celém zákoně ze všeho nejpodstatnější, protože je postaven tak, že nemůže nastat situace, aby rodič nemohl řádně plnit výživné. Návrh zákona o výživném

zohledňuje rozsah péče rodičů o děti a řeší i negativní projevy rodičů jako je bránění dítěti ve styku s druhým rodičem či nezájem o děti.

Luboš Meszner